

Akif Bey (Ahmet Akif Suner) (1876-1944)

Siyasetçi, tüccar, çiftçi ve milletvekili olan Ahmet Akif Bey, 1877 yılında Artvin’de dünyaya gelmiştir. Ancak Batum’un Yukarı Acara bölgesine bağlı bir köyde doğduğuna dair bilgi de mevcuttur. Babasının da aslen Yukarı Acaralı Hicabizade Ali Osman Ağa’nın oğlu olması bu bilgiyi desteklemektedir.

Ahmet Akif Bey, [Soyadı Kanunu](#)’ndan sonra “Suner” soy ismini almıştır. Ancak bazı kaynaklarda “Khicabizade Ahmed Akif” ve “Ahmet Akif Suner” adıyla da anılmaktadır. Kendisi, ilk ve orta öğrenimini medresede tamamlamış olup ardından ticaretle meşgul olmuştur. Bu süreçte iyi derece Rusça öğrenmiştir.

Ahmet Akif Bey, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Artvin bölgesinin düşman işgaline uğraması üzerine direnişçiler arasında yer almıştır. Kurulan milli kuvvetler içinde Ermeniler ve Ruslarla savaşmıştır. TBMM’nin açılmasıyla I. Dönem için yapılan seçimlerde Batum milletvekili seçilmiş, 3 Haziran 1920 tarihinde de Mecliste vekillik görevine başlamıştır.

1917 yılı Bolşevik İhtilali sonrası İttifak Devletleri ile Rusya arasında imzalanan Brest-Litovsk (3 Mart 1918) antlaşması gereğince; 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonucu Kars, Ardahan ve Batum halk oylaması yapılması şartıyla Türkiye’ye iade edilmiştir. Bu oylama neticesinde ise Kars, Ardahan, Batum ahalisinin büyük çoğunluğu Türkiye’yi tercih etmiştir. Nitekim 14 Nisan’da Türk birlikleri Batum’a girmiş, 17 Nisan’da şehirde mülkî teşkilât kurulmuştur. Lakin Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi hem devletin fiili varlığını hem de Elviye-i Selase’deki durumu değiştirmiştir.

19 Mart 1920 tarihinde Meclis seçimlerinin yapılmasına dair genelge, [Heyet-i Temsiliye](#) Reisi Mustafa Kemal Paşa tarafından İngiliz işgali altındaki Batum’a da gönderilmiştir. TBMM’nin I. Dönemi için gerçekleşen bu seçimlerde, Batum Livası İslâm Cemiyeti’nin temsilcileri İmamzâde Mehmed Edip Dinç, Ali Rıza (Acara), Hicabizâde Ahmet Akif Bey (Suner), Ahmet Fevzi (Erdem) ve Hahutzâde Ahmet Nuri Efendi TBMM’ye milletvekili olarak seçilmişlerdir. Bunun ardından İngiliz işgali nedeniyle boşaltılan Batum’un, 25 Temmuz 1920’de Gürcistan tarafından geri alınması üzerine yörede teşkilat kurması için Ahmet Akif Bey, TBMM kararıyla süresiz izinli sayılarak Batum’a gönderilmiştir.

Ahmet Akif Bey burada arkadaşları Ahmet Nureddin ve Ahmet Fevzi Efendi ile birlikte dokuz ay süreyle incelemeler yapmış bunun ardından 7 Kasım 1921 tarihli oturumda Meclis Genel Kuruluna Elviye-i Selase’de yaşanan sorunları dile getirerek özellikle işgal altındaki yerlerin tamamında anarşinin hüküm sürdüğünü, bazı yöneticilerin de işin içinde olduğunu belirterek bölgeye TBMM tarafından yeni bir heyetin gönderilmesini istemiştir. Batum Mebusu Akif Bey’in Meclisteki diğer bir faaliyeti ise, Acara ahalisinden yüz çocuğun Türk mekteplerine kabul edilmelerine dair takrir sunmasıdır. Akif Bey’in bu takriri kabul görülmüş hatta Maarif, Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye vekâletlerine gönderilmiştir.

Kazım Karabekir Paşa kumandanlığındaki Doğu Cephesi Komutanlığınca görevlendirilmesinin son bulması üzerine Ahmet Akif Bey, 24 Eylül 1921 tarihinde Meclisteki görevine dönmüştür. Akabinde TBMM I. Dönem (1920-1923) milletvekillerine yardım yapılmasını öngören ve 1941-1943 yıllarında çıkarılan kanunlar kapsamında kendisine devletten maddi destek tahsis edilmiştir. Evli ve iki çocuk babası olan Ahmet Akif Bey, aktif bir teşri dönemi geçirmedığı milletvekilliği görevi sona erince memleketi olan Artvin’e yerleşerek ticaretle meşguliyetini sürdürmeye devam etmiştir. Hakkında çok bilgi bulunmayan Ahmet Akif Suner, 18 Şubat 1944 tarihinde ise Artvin’de vefat etmiştir.

KAYNAKÇA

Resmî Kaynaklar

TBMM **Zabıt Ceridesi, 1. Dönem**, 28. Cilt 7. Birleşim, 8.3.1339, s. 36- 37.

TBMM **Zabıt Ceridesi, 1. Dönem**, 14. Cilt 106. Birleşim, 7.11.1921, s. 114-117.

TBMM **Aza-yı Kiramı Cedveli**, s. 8, Ankara, 1337 (1921).

TBMM **Aza-yı Kiramı Albümü**, s. 62, Ankara [1922]

TBMM **Albüm Dönem 1, TBMM'nin 25. Yıldönümünü Anış**, s. 7, Ankara 1945.

TBMM **Albümü 1920-1973**, s. 7, Ankara 1973.

TBMM **Albümü 1920-2010**, c. 1, s. 14, Ankara 2010.

TBMM **Albümü 1920-2010**, 1. Cilt 1920-1950, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2010, s.14.

Araştırma Eseleri

ARSLAN, Zehra, "Moskova Antlaşması Sonrası Batum'da Rus ve Gürcülerin Yaptıkları Düzenlemeler (1921-1925)",**Ulusallararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, 8(8), 2010, s. 133-152.

ARSLAN, Zehra, "Batum Göçmenleri (1914-1930)", **Bilig**, S. 71, Güz 2014, s.43-64.

ARSLAN, Zehra, **Brest Litovsk Müzakerelerinin Türk Kamuoyuna Yansımaları (Askerî, Siyasî ve Sosyal Gelişmeler)**, (s.283-308), Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2017.

ARSLAN, Zehra, **Brest-Litovsk Müzakereleri ve Barış Antlaşması (15 Aralık 1917-3 Mart 1918)**, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I 19. Yüzyılın Yarısından 20. Yüzyılın Başlarına Kadar Osmanlı Devleti ve Yeni Türkiye'nin Doğuşu (Modernleşen Türkiye) c.I, (ss. 537-587), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları 2023.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı, Ankara 1994-1995.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM 1. Dönem 1919-1923 III. Cilt 1. Dönem Milletvekillerinin Özgeçmişleri**, Ankara 1995.

GÖKÇEK, Fatma Müge, **Denial of Violence: Ottoman Past, Turkish Present, and Collective Violence Against the Armenians, 1789-2009**, Oxford University Press, 2016.

GÖKDEMİR, Ahmet Ender, **Cenub-i Garbi Kafkas Hükümeti**, Ankara 1989.

KASAP, Murat, **Osmanlı Gürcüleri**, I. Baskı, Gürcistan Dostluğu Derneği Yayınları, İstanbul 2010.

ÖZÇELİK, Mücahit, **Birinci TBMM’de Batum Milletvekilleri. VIII. Uluslararası Atatürk Kongresi (Atatürk ve Türk Kültür Coğrafyasında Kafkasya ve Çevresi)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Cilt: I, Ankara 2017.

ÖZTÜRK, Kâzım, **Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü, 23 Nisan, 1920-14 Ekim, 1973**, Önder Matbaa 1973.
(Erişim tarihi: 24.12.2023)

ŞENTÜRK, Miraç, **Milli Mücadele Döneminde Elviye-i Selase ve Milletvekilleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara 2010.

YUCA, İrşad Sami, **“I. TBMM’nin Yardıma Muhtaç Mebusları Meselesi”**, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9/42, 2016, s. 831-845.

ქასაბი, მურად, ოსმალეთის ქართველები, თურქეთის დიდი ეროვნული კრების დეპუტატი, ბათუმელები დეპუტატები, აჰმედ აკიფ ბეი (ხიჯაბიზადე), (გვ.181), საქართველოსთან მეგობრობის ასოციაცია, სტამბოლი, 2012.

Diğer

Metinde kullanılan Fotoğraf için bkz. “Ahmet Akif Bey - Biyografya” https://tr.wikipedia.org/wiki/Ahmet_Akif_Suner(Erişim tarihi: 24.12.2023).

https://www5.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt1-4.pdf (Erişim tarihi: 24.12.2023).

30/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/akif-bey-ahmet-akif-suner-1876-1944/?pdf=7016> adresinden erişilmiştir